

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шурои диссертатсионии 6D.KOA-104 назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба диссертатсияи Файзуллозода Хайрулло Ҳадиятулло дар мавзуи «Заминаҳои ташаккул ва инкишофи ҳамбастагии иҷтимоӣ дар Тоҷикистон дар давраи Истиқлоли давлатӣ: хусусият, назария ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D050100 – Сотсиология (6D050103 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ)

1. Мавзуи диссертатсияи Файзуллозода Хайрулло Ҳадиятулло, ки ба таҳқиқи заминаҳои ташаккул ва инкишофи ҳамбастагии иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон дар давраи Истиқлоли давлатӣ бахшида шудааст, аз ҷиҳати илмию амалӣ мубрам ва дорои аҳаммияти муҳим мебошад. Ҳамбастагии иҷтимоӣ ҳамчун унсурҳои зарурии зиндагии ҷамъиятӣ ва омили муттаҳидсозандаи аъзоёни ҷомеа, дар шароити давлатдорӣ миллий яке аз масъалаҳои калидии илми сотсиология ба ҳисоб меравад. Дар Тоҷикистони соҳибистиқлол ин падида асосан таҳти унвони «ваҳдати миллий» матраҳ гардида, ба яке аз самтҳои доимии сиёсати давлат табдил ёфтааст. Аз ин рӯ, таҳқиқи сотсиологии заминаҳо, омилҳо ва хатарҳои таҳдидкунанда ба ҳамбастагии иҷтимоӣ барои таҳкими суботи иҷтимоӣ ва ваҳдати миллий аҳаммияти илмию амалӣ дорад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот, инчунин, бо он алоқаманд аст, ки муайян кардани дараҷаи матлуби ҳамбастагии иҷтимоӣ вобаста ба заминаи ҷуғрофӣ, контексти таърихӣ ва шароити мушаххаси сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ҳар ҷомеа сурат мегирад. Дар шароити гузариш, густариши равандҳои ҷаҳонишавӣ, муҳоҷирати меҳнатӣ ва тағйирёбии арзишҳои иҷтимоӣ зарурати таҳияи назарияи илмии ҳамбастагии иҷтимоӣ мутобиқи талаботи замона ва хусусиятҳои ҷомеаи Тоҷикистон ба миён омадааст.

Ҳамзамон, фаркгузори миёни мафҳумҳои «ҳамбастагии иҷтимоӣ» ва «ваҳдати миллӣ» ҳамчун вазифаи мубрами илмӣ боқӣ мондааст.

Ҳадафи таҳқиқоти диссертатсионӣ фароҳам овардани фаҳмиши ҳамаҷониба дар бораи механизмҳо ва омилҳои аслии таҳким ва рушди ҳамбастагии иҷтимоӣ дар даври пас аз истиқлолияти Тоҷикистон мебошад. Барои ноил гардидан ба ин ҳадаф муаллиф як қатор вазифаҳои илмиро муайян намуда, таърифҳои «ҳамбастагии иҷтимоӣ» ва унсурҳои ташкилдихандаи он, робитаи он бо «ваҳдати миллӣ», дидгоҳҳои ҷомеашиносони классикӣ муосир, омилҳои ташаккулдиханда ва ҳатарҳои таҳдидунада, инчунин, тасдиқи таҷрибавии ҷаҳорҷӯбаи назариявӣ ва ироаи модели назариявии ҳамбастагии иҷтимоиро мавриди баррасии ҳамаҷониба қарор додааст.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо истифодаи равишҳо ва методҳои муосири илмӣ таъмин карда шудааст. Дар таҳқиқот усулҳои муқоисавӣ, диалектикӣ, таърихӣ, герменевтикӣ, умумиятдиҳӣ, таҳлили системавӣ-сохторӣ, муносибати мутақобилаи сохтор ва фард, функционализми сохторӣ ва методи таҳлил истифода гардидаанд. Пойгоҳи эмпирикии таҳқиқотро натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ бо методи «пурсишнома» (анкета) дар мавзӯи «Ҳамбастагии иҷтимоӣ ва ваҳдати миллӣ дар ҷомеаи Тоҷикистон», маълумоти оморӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва адабиёти илмӣ ватаниву хориҷӣ ташкил медиҳанд, ки қарқарди онҳо бо усулҳои оморӣ ва барномаҳои махсуси компютерӣ анҷом дода шудааст. Ин ҳама ба даст овардани натиҷаҳои илмӣ асоснок ва бозътимодно ро таъмин намудааст.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки дар диссертатсия бори аввал дар илмҳои фалсафаи иҷтимоӣ ва сотсиологии ватанӣ таҳқиқоти бунёдӣ ва ҳамаҷонибаи падидаи ҳамбастагии иҷтимоӣ дар Тоҷикистон дар даври Истиқлоли давлатӣ анҷом дода шудааст. Муаллиф нахустин таҳлили муқоисавӣ ва муфассали ду мафҳуми «ҳамбастагии иҷтимоӣ» ва «ваҳдати миллӣ»-ро амалӣ намуда, умумиятҳо ва фарқиятҳои онҳоро муайян қардааст. Дар асоси равиши байнисоҳавӣ ва муттаҳид қардани фаҳмишҳои

ҷомеашиносӣ, сиёсатшиносӣ, иқтисод, равоншиносӣ, антропология ва этика таҳлили ҳамаҷонибаи омилҳои таъсиргузор пешниҳод гардидааст.

Дар диссертатсия маҷмуи 24 омили ташаккул ва инкишофдиҳандаи ҳамбастагии иҷтимоӣ – аз ҷумла истиклоли давлатӣ, давлати миллӣ, дунявияти давлат, рамзҳои давлатӣ, конститутсия, ахлоқ ва тарбияи ахлоқӣ, худшиносии миллӣ, адолати иҷтимоӣ, фарҳанг ва арзишҳои миллӣ, низоми маориф, забони тоҷикӣ, иқтисодиёт ва ҷомеапазирӣ – мавриди таҳлил қарор гирифта, 13 хатари таҳдидкунанда ба ҳамбастагии ҷомеаи тоҷик, аз ҷумла маҳалгароӣ, қонунғурезӣ, коррупсия, камбизоатӣ, нобаробарии иҷтимоӣ, таъсири манфии ҷаҳонишавӣ ва равияҳои динӣ-ифротӣ ошкор карда шудаанд. Ҳамзамон, муаллиф «моделҳои назариявии ҳамбастагии иҷтимоӣ дар ҷомеаи соҳибистиклоли Тоҷикистон»-ро пешниҳод намудааст, ки хусусияти бо роҳи таҷриба тасдиқшаванда дорад.

Нуктаҳои, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, дорои наwgонии илмӣ буда, барои рушди минбаъдаи сотсиология ва таҳқиқоти вобаста ба масъалаҳои ҳамбастагии иҷтимоӣ, суботи иҷтимоӣ ва ваҳдати миллӣ аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ доранд. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар такмили назарияи «ҳамбастагии иҷтимоӣ» ва илман таҳкимбахшии консепсияи «ваҳдати миллӣ», ташаккули ҷомеаи шахрвандӣ, таҳияи стратегия ва барномаҳои соҳавӣ, инчунин, дар таълими фанҳои ҷомеашиносӣ, сиёсатшиносӣ ва фарҳангшиносӣ истифода шаванд.

Саҳми шахсии довталаб дар таҳияи масъалаҳои илмӣ таҳқиқот назаррас мебошад. Файзуллозода Х.Ҳ. мустақилона консепсияи таҳқиқотро таҳия намуда, муҳтавои пурсишномаро омода кардааст, таҳқиқоти сотсиологиро гузаронида, натиҷаҳои бадастомадаро қоркард, таҳлил ва ҷамъбаст намудааст. Масъалагузорӣ, муайян кардани ҳадафу вазифаҳо, объект ва предмети таҳқиқот, муқаррароти назариявӣю методологӣ ва услуби диссертатсия натиҷаи меҳнати мустақилонаи муаллиф мебошанд. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф, аз ҷумла дар маҷаллаҳои

илмий тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, инъикос гардидаанд.

2. Диссертатсия ба талаботи бандҳои 31-33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқат менамояд. Таҳқиқот дорои заминаи мустаҳкамаи назариявӣ ва амалӣ буда, натиҷаҳои илмӣ он дар асоси таҳлили амиқ ва ҳамаҷонибаи пешниҳод шудаанд. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона таҳия гардида, дорои мантиқи ягонаи илмӣ ва сохтори муназзам мебошад.

3. Мавзӯ ва муҳтавои таҳқиқоти диссертатсионӣ ва автореферати он ба шиносномаи ихтисоси 6D050100 – Сотсиология (6D050103 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва рабандҳои иҷтимоӣ), ки аз рӯйи он ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-104 мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 октябри соли 2025, №421/шд ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои Ҳимоя дода шудааст, мутобиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқоти мазкур ба талаботи Феҳристи ихтисосҳо, ки аз рӯйи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷаҳои илмӣ дода мешавад ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 сентябри соли 2025, №10 тасдиқ гардидааст, мувофиқат мекунад.

4. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсиониро Файзуллозода Хайрулло Ҳадиятулло дар 10 интишороти илмӣ нашр намудааст, аз ҷумла 6 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, ба таъъ расидаанд. Инчунин, 3 маърузаи илмӣ муаллиф дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалии Донишгоҳи давлатии Данғара, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи С. Айни пешниҳод гардидааст.

5. Дар таҳқиқоти диссертатсионии Файзуллозода Хайрулло Ҳадиятулло дар мавзӯи «Заминаҳои ташаккул ва инкишофи ҳамбастагии иҷтимоӣ дар

Тоҷикистон дар давраи Истиқлоли давлатӣ: хусусият, назария ва амалия» ҳамаи манбаъҳои илмӣ бо ишора ба муаллифони онҳо оварда шудаанд. Ин ҳолат аз риоя гардидани талаботи банди 37 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, гувоҳӣ медиҳад. Дар диссертатсия ва дигар ҳуҷҷатҳои пешниҳодшуда усулҳои илмӣ истифодашуда бозътимод буда, ба ихтисоси илмӣ диссертатсия мутобиқат мекунад.

6. Комиссияи экспертии Шурои диссертатсионӣ бо дарназардошти банди 56 Низомнома дар бораи Шурои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, инчунин, банди 60 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) пешниҳод менамояд:

1) Диссертатсияи Файзуллозода Хайрулло Ҳадиятулло дар мавзуи «Заминаҳои ташаккул ва инкишофи ҳамбастагии иҷтимоӣ дар Тоҷикистон дар давраи Истиқлоли давлатӣ: хусусият, назария ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D050100 – Сотсиология (6D050103 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ) дар Шурои диссертатсионии 6D.KOA-104 назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои Ҳимоя қабул карда шавад.

2) Ба ҳайси муқарризони расмӣ таъин карда шаванд:

Кахоров Гаюр Гафурович – доктори илмҳои фалсафа, сарҳодими илмӣ шӯбаи сотсиологияи Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон;

Султонзода Неъмат Султон – номзоди илмҳои сотсиологӣ, мудири кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

3) Ба ҳайси муассисаи пешбар таъин карда шавад: Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино».

4) Нашри эълон оид ба ҳимояи ошкорои диссертатсия дар Шурои диссертатсионӣ ва ҷойгир намудани матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаи расмии Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ва дар сомонаи расмии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5) Барои ҷопи автореферати диссертатсия бо ҳуқуқи дастнавис ва ирсол намудани он ба суроғаҳои дахлдор иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи эксперти:

доктори илмҳои сотсиологӣ,
профессор

Ш. Шоисматуллоев

Аъзои комиссияи эксперти:

доктори илмҳои фалсафа

Н.Д. Махмадизода

доктори илмҳои фалсафа

З.М. Усмонова

